

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО ИЗКУСТВАТА

Катедра „Телевизионно, театрално и киноизкуство“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Станимир Трифонов

за дисертационния труд

**Кинодраматургията-техники, традиции и средства в
създаването на кинообраза**

от Албена Димитрова Пунева

за присъждане на образователна и научна степен *доктор*

8.4. Театрално и филмово изкуство

Кинознание, киноизкуство и телевизия

с научен ръководител : доц. д-р Клавдия Камбурова

Представеният за публична защита дисертационен труд се явява закономерен резултат от работата на авторката както в националното филмопроизводство и телевизиите, така и от обучението ѝ по филмова и телевизионна режисура. Албена Пунева има дългогодишен стаж в практическото осъществяване на знанията си за професията и затова всички

очаквахме с интерес появата на настоящия текст. Особено имайки предвид факта, че основната му насоченост е историографическа.

Работата е структурирана според нормите-увод, четири глави и заключение. Обемът ѝ от около 200 страници е напълно задоволителен.

В историята и съвременността на киното има и ще има два фундаментални проблема: за драматургията и актьорското изпълнение. В тази връзка изборът на тема от докторантката е базисен и актуален, защото е фиксиран върху създаването на киносценария в българския кинематограф, анализиран в социален, политически и културен аспект.

В увода са дефинирани изискуемите обект, предмет, цел и задачи на изследването, методите и граници на предмета му. Това помага на читателя плавно да навлезе в територията на дисертационния труд и да придобие адекватна представа за неговата структура.

В първата глава обзорно са прегледани историческите аспекти в развоја на драматургията, търси се и отговор на въпроса защо ни е необходима драмата и защо трябва да изучаваме техниките ѝ. Обзорът на петте класически възгледа за драматургията, както и теоретичните аспекти и постановки на драматургичните техники у нас са поемане в правилната изследователска посока.

Прави добро впечатление припомнянето на българска литература (която и без това не е много) по темата.

Втората глава е посветена на българското кино от комунистическата ера, по специално в периода 1970-1990. Методологически този фрагмент от дисертацията се разкъсва между описанието, мемоаристиката и анализа. Независимо от това аз одобрявам раздела, тъй като той предлага историографска систематизирана информация, което не е правено често. Подобно описание е само по силите на човек, който пряко е участвал и е бил

свидетел поне на част от периода, за който пише. Авторката без съмнение е точно такъв филмов деец и имаме всички основания да ѝ се доверим в хронологията.

Радостно е, че е спомената ролята на двете издания за филмова критика, едното от които безследно изчезна, а другото вече е във формат, отговарящ на съвременния филмов социокултурен контекст.

Приятна изненада е и отбелязването на началото на собствено национално образование по кино, което успешно вгради сянката си в българската филмова продукция от изследвания период, а и до днес.

Особено място е отредено на описанието на структурата на някогашната студия за игрални филми „Бояна“. Тогавашните творчески колективи бяха първичните звена, в които не само се организираше филмопроизводството, но и се формираха творчески тенденции и направления, тъй щото българското кино да има свой собствен облик и връзка с останалите изкуства в страната.

Със съжаление отбелязвам липсата на отделен анализ на цензурата и автоцензурата, функционирали през цялото това време и осакатили съдбите на множество талантиливи български филмови творци.

Напълно логично е третата глава да направи обзор на историческия период след края на комунизма до наши дни, по-специално в интервала 2000- 2022 година. Това е сторено с подобаващо внимание и маркиране на актуалните проблеми пред киното ни .

Правилно е посочен историческия континуитет, както и промените в политическия, социалния, стопанския и културния живот на България през деветдесетте години на миналия вече век. Тези бързи, радикални и драматични изменения белязаха осезаемо националното

филмопроизводство както технологически, така и естетически и философски. Промени(за хубаво и за лошо) се най-вече цялата образна система на киното и то се озова насаме със себе си, лишено от държавната комунистическа опека и наставничество.

И започна едно ново начало, което предопредели за десетилетия напред бурни, хаотични и лутащи се действия, тенденции и артефакти, които не всякога ни караха да се гордеем с качествата им.

Авторката внимателно е описала (и записала) всички основни тенденции, проявили се в периода както във филмопроизводството, така и в разпространението на филмовите продукти.

Отделеното място и внимание на новопоявилата се почти институция „продуцент“ правилно отразява неговата значима функция в изграждането на филмовата драматургия, а не само в практическото заснемане на филма.

Радостен елемент в работата е и споменаването на актуални изследвания върху състоянието на родното кино в съвременния социокултурен контекст. Това дава надежда на читателя, че все пак филмовият живот у нас прави (макар и лъкатушещи) опити да придобие органична и автентична архитектоника.

Изследването продължава своето развитие и в четвъртата глава, практики в целия процес, наречен филмов живот.

Докторантката е имала(и осъществила!) оригиналната идея да се срещне и разговаря с различни и разнолики представители на филмови автори и продуценти, както и с журналисти, историци, критици и филмови теоретици.

Построявайки това своеобразно „ветрило“ от мнения и възгледи на хора с най-различни биографии, дейности и практики, авторката успешно съставя пълноценна картина на съвременния български филмов живот такъв, какъвто е: сложен, противоречив, труден, но не и безнадежден. Той просто е коренно различен от онзи преди 1990 година. Тогава бяха създадени истински шедеври, съизмерващи се със световните образци, но времето не може да бъде спряно. Както и хода на историята.

Заключението на настоящия докторантски труд изтъква седем извода, които съвсем логично и органично произлизат от цялостното предишно изложение. Те се отнасят както до миналото, така и до съвременността на нашия филмов живот, започвайки от образната му система и драматургия, та до производството, разпространението и зрителската рецепция.

След пространното изложение този синтез правилно разполага взаимозависимостите между някогашното кино на комунизма и съвременния европейски български кинематограф.

Логичните изводи на авторката са формирани мотивирано в хода на цялостното изграждане на труда, посветен на темата за кинообраза и неговата съдба в движението на историята на България.

Що се отнася до изброените пет приноса, то следва да се ги приемем. Още повече, че съчинението амбициозно се опитва да изследва сложния конгломерат, наречен правене на кино-от драматургията, през реализацията до филморазпространението и връзката с критиката и зрителя. Лично за най-голяма е историографската стойност на съчинението.

Разбира се, подобно начинание може да се разгърне върху стотици страници, но мисля, че дори в този обем, продиктуван от изискванията пред един дисертационен труд, докторантката Албена Пунева е успяла да се

справи по автентичен начин със сложността на избраната и така дефинирана тема.

Всички прекрасно знаем, че никой наш труд не е съвършен, но не ми се да влизам в дребни и незначителни забележки към рецензираната дисертация. Единствената ми основна препоръка е авторката да беше тъй критична към миналото, както е (напълно основателно!) безкомпромисна към днешния български филмов живот.

Искам не на последно място да изразя прекрасните си впечатления от дейността на научната ръководителка доц. д-р Клавдия Камбурова, която с опит, такт и търпение работеше с докторантката през целия период на обучението ѝ. Защото психологическата нагласа на един режисьор към създаването на научен текст е доста сложно и трудно променима, но това е неотменима част от филмовата ни и академическа битност.

На финала на моя текст искам да заявя, че подкрепям Албена Димитрова Пунева в желанието да ѝ се придобие образователната и научна степен „доктор“.

Гласувам с „да“.

проф. д-р Станимир Трифонов

South-West University "Neofit Rilski"
FACULTY OF ARTS
Department of "Television, Theater and Film Arts"
REVIEW

by Prof. Dr. Stanimir Trifonov
for the dissertation

**Film dramaturgy-techniques, traditions and means in the
creation of the cinematic image
by Albena Dimitrova Puneva**

for awarding the educational and scientific degree of doctor

8.4. Theater and film art

Cinema studies, cinematography and television

Research supervisor: Assoc. Prof. Dr. Klavdia Kamburova

The dissertation submitted for public defense is a natural result of the author's work both in national film production and television, as well as from her training in film and television directing. Albena Puneva has many years of experience in the practical realization of her knowledge of the profession, and therefore we all awaited the appearance of the current text with interest. Especially considering the fact that its main focus is historiographical.

The work is structured according to the norms - an introduction, four chapters and a conclusion. Its volume of about 200 pages is completely satisfactory.

In the history and modernity of cinema, there are and will be two fundamental problems: dramaturgy and acting. In this regard, the choice of topic by the doctoral student is basic and relevant, because it is fixed on the creation of the film script in the Bulgarian cinematography, analyzed in social, political and cultural aspects.

In the introduction, the required object, subject, purpose and tasks of the research, methods and limits of its subject are defined. This helps the reader to smoothly enter the territory of the dissertation work and gain an adequate idea of its structure.

In the first chapter, the historical aspects in the development of drama are overviewed, and an answer is sought to the question why we need drama and why we should study its techniques. The overview of the five classical views on dramaturgy, as well as the theoretical aspects and staging of dramaturgical techniques in our country, are a step in the right research direction.

The recall of Bulgarian literature (which is not much anyway) on the subject makes a good impression.

The second chapter is devoted to Bulgarian cinema from the communist era, especially in the period 1970-1990. Methodologically, this fragment of the dissertation is divided between description, memoir and analysis. Nevertheless, I approve of the section as it offers historiographical systematization, which is not often done. Such a description is only within the power of a person who directly participated in and witnessed at least part of the period he is writing about. The author is without a doubt just such a filmmaker, and we have every reason to trust her in the chronology.

It is gratifying to note the role of the two film criticism publications, one of which has disappeared without a trace and the other is now in a format suited to the contemporary film socio-cultural context.

It is also a pleasant surprise to mark the beginning of our own national cinema education, which has successfully embedded its shadow in Bulgarian film production from the researched period, and to this day.

A special place is given to the description of the structure of the former "Boyana" feature film studio. The creative collectives of that time were the primary units in which not only film production was organized, but also creative trends and directions were formed, so that Bulgarian cinema had its own image and connection with the rest of the arts in the country.

I note with regret the lack of a separate analysis of censorship and self-censorship, which functioned all this time and crippled the destinies of many talented Bulgarian filmmakers.

It is quite logical that the third chapter should provide an overview of the historical period after the end of communism until the present day, in particular in the interval 2000-2022. This has been done with due attention and marking of the current problems in front of our cinema.

The historical continuity, as well as the changes in the political, social, economic and cultural life of Bulgaria during the nineties of the last century, are correctly indicated. These rapid, radical and dramatic changes marked the national film production in a tangible way, both technologically, aesthetically and philosophically. The entire visual system of the cinema changed (for better and for worse) and it found itself alone with itself, deprived of the state's communist tutelage and guidance.

And a new beginning began, which predestined for decades to come turbulent, chaotic and wandering actions, trends and artifacts that did not always make us proud of their qualities.

The author has carefully described (and recorded) all the main trends that appeared during the period both in film production and in the distribution of film products.

The special place and attention given to the newly emerging quasi-institution "producer" rightly reflects its significant function in the construction of the film's dramaturgy, and not only in the practical shooting of the film.

A joyful element in the work is the mention of current research on the state of native cinema in the modern socio-cultural context. This gives the reader hope that film life in our country is still making (albeit meandering) attempts to acquire an organic and authentic architectonics.

The study continues its development in the fourth chapter, practices in the whole process called film life.

The PhD student had (and carried out!) the original idea to meet and talk with various representatives of film authors and producers, as well as with journalists, historians, critics and film theorists.

By building this kind of "fan" from the opinions and views of people with a variety of biographies, activities and practices, the author successfully compiles a complete picture of contemporary Bulgarian film life as it is: complex, contradictory, difficult, but not hopeless. It is simply radically different from the one before 1990. Real masterpieces were created then, commensurate with world samples, but time cannot be stopped. As well as the course of the story.

The conclusion of the current doctoral thesis highlights seven conclusions that quite logically and organically derive from the entire previous presentation. They refer to both the past and the present of our film life, starting from its image system

and dramaturgy, and then to the production, distribution and the spectator reception.

After the extensive exposition, this synthesis correctly locates the interdependencies between the former cinema of communism and modern European Bulgarian cinematography.

The logical conclusions of the author were motivated in the course of the overall construction of the work dedicated to the topic of cinema and its fate in the movement of the history of Bulgaria.

As for the listed five contributions, we should accept them. Moreover, the essay ambitiously tries to explore the complex conglomerate called filmmaking - from dramaturgy, through realization to film distribution and the relationship with critics and the viewer. Personally, the historiographical value of the work is the greatest.

Of course, such an undertaking can unfold over hundreds of pages, but I think that even in this volume, dictated by the requirements of a dissertation work, the doctoral student Albena Puneva has managed to deal in an authentic way with the complexity of the chosen and thus defined topic.

We all know perfectly well that none of our work is perfect, but I don't feel like going into small and insignificant remarks about the peer-reviewed dissertation. My only main recommendation is that the author was as critical of the past as she is (quite rightly!) uncompromising towards today's Bulgarian film life.

Last but not least, I want to express my wonderful impressions of the activity of the scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Klavdia Kamburova, who with experience, tact and patience worked with the doctoral student throughout the entire period of her studies. Because the psychological attitude of a director towards the creation of a scientific text is quite complex and difficult to change, but it is an irrevocable part of our cinematic and academic essentiality.

At the end of my text, I would like to state that I support Albena Dimitrova Puneva in her desire to obtain the educational and scientific degree "doctor".

I vote yes.

10.11.2023

REVIEW

Prof. Dr. Stanimir Trifonov